

Aspecte privind semnificația denominativă a geomorfonimelor formate din entopicul „*deal*”, în comuna Cornu Luncii, județul Suceava

Daniela Maria CIOCÎRLAN
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

Abstract: My article deals with the toponymy of the hills from the village of Baia, which belonged to the old Mălini District from Moldavia Region. The new values and valences of these toponyms are bound to the fact that historical and archaeological evidence provide a new perspective upon the oiconyms of the region.

Keywords: *toponymy, linguistic, historical, oiconyms, Malini District.*

Comuna *Cornu Luncii* este așezată pe malurile râului *Moldova* la confluența acestuia cu râul *Suba*, între orașele *Gura Humorului* și *Fălticeni*. *Cornu Luncii* apare în documente în 1777, în ciuda faptului că în jur se află sate cu o existență mai îndelungată (*Băișești, Mălini, Botești, Rădășeni, Baia, Sasca Mare*). Comuna este formată din satele: *Băișești, Brăiești, Dumbrava, Păiseni, Sasca Mare, Sasca Mică, Sasca Nouă, Șinca*.

Teritoriul actualului sat a fost despărțit, o parte în *Austria*, cunoscut sub denumirea de *Stănițești* și o parte în *Moldova*, mai târziu *România*, sub denumirea de *Cornu Luncii*. Această despărțire a durat din 1775 până în 1918. În urma discuțiilor purtate de reprezentanții *Austriei* și ai *Porții*, din 1777 apare și numele localității *Cornu Luncii* [Niculăiasa, 1979:119]. Denumirea de *Stănițești* apare într-un document austriac cu un an înainte (1776) care ne informează că *Stănițeștii* era *siliște*¹, parte în *Bucovina*, parte în ținutul *Sucevei* din *Moldova*. Anul 1943 este momentul când cele două sate s-au unit definitiv, formând o singură localitate numită *Cornu Luncii*. Oiconimul *Stănițești* provine de la antroponimul *Stănilă*, fost proprietar al moșii, format cu ajutorul sufixului *-ești*. Numele satului *Cornu Luncii* provine de la faptul că localitatea este așezată pe o parte a unei lunci întinse, sub forma unui corn.

¹ *Siliște* = loc în care a fost un sat sau pe care era așezat un sat, loc necultivat, bun pentru cultura cerealelor, pășune.

Dealul Boului – loc situat la hotarul comunelor Sasca și Baia.

Toponim compus (geomorfonim), format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și substantivul articulat enclitic în G. *boului*.

E. Petrovici susține că toponimul este creat de români [Petrovici, 1957:23-46].

Dealul < v. sl. *dělŭ* (CIH, II, 92; CAN, 385; Scriban, 393), sl. *dělŭ* (DM, 317), sl. *dělŭ* „formă de relief cu înălțimee de până la 1000 m, înfățișare convexă și care domină prin versanții povârniți, albiile, văile sau vatra depresiunilor” (cf. DGF, 121), „formă de relief pozitivă care se prezintă ca o ridicătură a scoarței pământului (cu o altitudine între 200 – 800 m), dominată de versanți, mai mică decât muntele și mai mare decât colina, rezultată în urma unor mișcări de înălțare sau prin fragmentarea podișurilor joase” (DEXI, 510).

Dealul Burduhosul – deal situat între satele *Dumbrava* și *Brădățul*.

Toponim compus (geomorfonim), format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și apelativul toponimic *burduhosul*.

Dealul Ciungii – este situat între satele *Păiseni* și *Mălini*.

Toponim compus (geomorfonim), format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și entopocul *ciungii*, atestat în Moldova sub forma *Ciungu* la 1490 (DER, 44).

A *ciungii* înseamnă a reteza mâinile cuiva, a curăța un copac de crengi, a tăia copacii aproape din rădăcină, însă apelativul este utilizat în sens metaforic și pentru a denumi un deal sau munte cu o culme netedă, fără vârful. Numele acestui deal provine de la o pădure care a fost ciungită.

Ciung < it. *cionco*, „butuc, trunchi de copac” întrebuițat metaforic „arbore cu crengile rupte sau tăiate, zonă în care se găsesc arbori cu vârfurile frânte sau putrede” (MDA, I, 551), „*ciung*, -ă, *ciungii* -e, adj. (despre copaci) cu crengile rupte sau tăiate” (DM, 150); „copac căruia i s-a tăiat sau căruia îi lipsesc mai toate crengile, arbore pitic nedezvoltat”, (CADE, 279); sau din adj. *ciung* „aspectul ridicăturilor de pământ botezate astfel ar semăna cu un om căruia îi lipsește o mână”, (TR, 21); it. *cionco*, (Șăineanu, II, 257); înrudit cu it. *cionco* „mutilat” (Scriban, 291); cf. *cionc* (DLR, t. I, p. II, fsc. 7, 508-509); it. *cionco*, „creastă de deal scurtă, fără piscuri” (DEXI, 368).

G. Giulea a stabilit ca bază a toponimului *ciung* forma preslavă *ciunc*, având ca centru de iradiere it. *cionco*. Această formă a pătruns în spațiul italian odată cu extinderea limbii latine către orient. În prezent, dacoromâna și aromâna cunosc varianta *ciung*, -ă, în timp ce pe râul Moldova s-a conservat varianta *ciunc*, un loc de unde pădurea a fost ciungită, defrișată pentru extinderea terenurilor de cultură, a fânețelor or pășunilor [Giulea, 1983:360].

Dealul Crucii – numele unui ogor mai înalt decât zonele din jur situat în satul Sasca Nouă.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și subst. articulat hotărât enclitic în G., *crucii*.

Dealul Curții – ogor în satul *Brăiești*.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și subst. în G. *curții*.

Dealul Fața Bogății – deal situat între satele *Șânca* (comuna *Cornu Luncii*), și *Bogata* (comuna *Baiă*); „deal situat în comuna Sasca, pășunabil” – D.G. al Jud. Suceava – S. Ionescu.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul*, subst. articulat hotărât enclitic *fața* și oiconimul în G., *Bogății*.

Dealul Fântâni – deal de unde izvorăște Pârâul Săscuța, situat în localitatea Sasca Mare.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și subst. în G. *fântâni*.

Dealul Jâdogina – deal situat în localitatea Păiseni. Acest deal a fost proprietatea familiei de evrei Grimberg.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și oiconimul articulat hotărât enclitic *Jâdogina*.

Dealul la Pădureț – deal situat la hotarul dintre pădurea satului Bogata și islazul satului Sasca Mare.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și antroponimul *Pădureț*, precedat de prep. simplă în Ac., *la*.

Dealul la Rusu – deal situat în localitatea Sasca.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și antroponimul *Rusu*, precedat de prep. simplă în Ac., *la*.

Dealul lui Ignat – deal situat pe dreapta Pârâului Săscuța în localitatea Sasca Mare.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și antroponimul articulat hotărât proclitic *luiIgnat*.

Dealul lui Nechita – deal situat pe dreapta Pârâului Sasca, aparținând satului Păiseni.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și antroponimul articulat hotărât proclitic *luiNechita*.

Dealul lui Nichita – denumire dată unui dâmb de pe malul stâng al Pârâului Sasca, în satul Păiseni.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și antroponimul articulat hotărât proclitic *luiNichita*.

Dealul Mielușoaia – deal situat lângă Pârâul Sasca și Râul Suha Mare. Legenda spune că numele îi vine de la mielul și oaia care s-au pierdut prin pădurile din apropiere.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și apelativul toponimic articulat hotărât enclitic *Mielușoaia*.

Dealul Porcului – platou înalt situat între satele Dumbrava și Brădățel. Denumirea vine de la crescătoriile de proci, care erau hrăniți cu ghindă și jir.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și subst. în G. *porcului*.

Dealul Pritoc – deal despădurit pe stânga *Pârâului Șânca*, mai sus de humărie. Este situat între satele *Șânca* și *Sasca Mare*.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și derivatul regresiv din *pritoci, pritoc*.

Pritoci <bg. *pretoča*, sb. *pretočiti* (DEX, 877); „vb. IV tranz., a turna vinul dintr-un butoi în altul, după fermentație, pentru a-l limpezi (prin separarea de drojdia care s-a lăsat la fund); p. gener. a turna un lichid dintr-un vas în altul”.

Dealul Stâniei – deal situat între izvoarele *Pârâului Negru* și izvoarele *Pârâului Cracul Stâniei*, în localitatea Cornu Luncii.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și apelativul toponimic articulat hotărât enclitic în G. *stâniei*.

Dealul Surd – deal situat în localitatea Sasca. Numele îi vine de la lipsa ecoului, dar bătrânii atribuie numele unui om surd care a locuit pe acest deal [Iureniuc, 2008:26].

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și determ. adj. *surd*.

Dealul Șânței – situat deasupra satului *Șinca*.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și oiconimul articulat hotărât enclitic *Șânței*.

Dealul Șântaga – deal situat la hotarul comunelor *Cornu Luncii* și *Baia*.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și apelativul toponimic *Șântaga*.

Dealul Țăgii – deal situat în satul Sasca Mare.

Toponim compus (geomorfonim) format din entopicul articulat hotărât enclitic *dealul* și apelativul toponimic articulat hotărât enclitic, în G., *țăgii*.

BIBLIOGRAFIE

I. Lucrări de referință (atlase, dicționare, hărți)

- Ancheta Toponimică*, 1978. Iași, Institutul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor din Iași.
Anuar de lingvistică și istorie literară, 1950 și urm. Iași, Academia Română, Filiala Iași.
Ancheta dialectală ca formă de comunicare, 1997. de Stelian Dumistrăcel, în colaborare cu Doina Hreapcă și Ion-Horia Birleanu, Editura Academiei Române, Iași.
Dicționarul limbii române (sub redacția lui Sextil Pușcariu), 1913-1941. București, Academia Română.
 Șăineanu, Lazar, 1925. *Dicționar universal al limbii române*, ediția a VI-a, Craiova.
Tezaurul toponimic al României. Moldova, 2005. vol. I, partea a IV-a, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași.

II. Volume

- Birleanu, Ion-Horia, 1987. *Particularități fonetice și lexicale reflectate în antroponimia din Valea Șomuzului Mare (jud. Suceava)*, în „Studii de onomastică”, vol. IV, Cluj-Napoca.
 Birleanu, Ion-Horia, 1998. *Emigrări ardelenesti la est de Carpați. Consecințe lingvistice*, Iași, Editura Sedcom Libris.
 Birleanu, Ion-Horia, 1999. 2000. *Grainurile din Valea Șomuzului Mare, vol. I, Formarea numelor de sate*, Iași, Editura Sedcom Libris; *vol. II, Fonetica*, Iași, Editura Sedcom Libris.
 Candrea, I. A., 1930-1931. *Probleme de toponimie* (curs), București.
 Draganu, Nicolae, 1933. *Românii din veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii*, București.
 Frățilă, Vasile, 1999. *Studii lingvistice*, Timișoara, Editura Excelsior.
 Frățilă, Vasile, 2002. *Studii de toponimie și dialectologie*, Timișoara, Editura Excelsior.
 Gheție, Ion, 1975. *Baza dialectală a limbii române*, București.
 Ghibănescu, Ghe., 1906. *Surete și izvoade*, Iași, vol. I.
 Goangă, N. Z., Gănescu, Ilie, 1912. *Indicatorul analitic și alfabetic al comunelor și plășilor din România*, București.
 Graur, Al., 1963. *Etimologii românești*, București, Editura Academiei.
 Graur, Al., 1965. *Nume de persoană*, București, Editura Științifică.
 Grămadă, Nicolae, 1996. *Toponimia minoră a Bucovinei*, îngrijirea ediției, studiul introductiv, bibliografia, notele și indicele: Ion Popescu-Sireteanu, introducerea de D. Vatamaniuc, vol. I-II, București, Editura Anima.
 Iacobescu, Mihai, 1995. *Din istoria Bucovinei*, vol. I, București, Editura Academiei Române.
 Iordan, Iorgu, 1952. *Nume de locuri românești în Republica Populară Română*, vol. I, București, Editura Academiei Republicii Populare Române.
 Iordan, Iorgu, 1963. *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române.
 Iorga, Nicolae, 1936-1939. *Istoria Românilor*, I-X, București.
 Iosep, Ioan, *Toponimică geografică, Metodologie și lucrări practice* (curs).
 Isac, Virginia, 1989. *Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova*, vol. I (1395-1595), București.
 Iureniuc, Ioan, 2008. *Dicționarul Toponimic al comunei Cornu Luncii*.
 Loșonți, Dumitru, 2001. *Soluții și sugestii etimologice*, București, Editura Univers Enciclopedic.
 Matei, D. Mircea, Emami, Emil I., 1982. *Habitatul medieval rural din valea Moldovei și din bazinul Șomuzului Mare, Secolele XI-XVII*, București.
 Moise, Ioan, 1994. *Studii de onomastică*, Pitești, Editura Tehnică „Tip-Naște”.

- Moldovanu, Dragoș, ș. a., 1991. 1992. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, Vol. I, vol. II, București.
- Neruți, Ecaterina, 1984. *Satul moldovenesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuții demografice*, Iași, Universitatea „Al. I. Cuza”.
- Nicolae, Ion, 2006. *Toponimie geografică*, București, Editura Meronia.
- Niculăiasa, A., Niculăiasa, M., 1979. *Din istoricul comunelor Rădășeni și Horodniceni*, Ed. Litera, București.
- Niculăiasa, Ana, Niculăiasa, Mihai, 1976. *Istoria localităților din zona sud-estică a județului Suceava în date și cifre*, Editura Litera, București.
- Pascu, G., 1916. *Sufixele românești*, București, Edițiunea Academiei Române.
- Pătruț, Ioan, 1984. *Nume de persoane și nume de locuri românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
- Pătruț, Ioan, 1980. *Onomastica românească*, București.
- Pușcariu, Sextil, 1940. 1959. *Limba română, vol. I, Privire generală*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă; *vol. II, Rostirea*, București.
- Russu, I.I., 1981. *Etnogeneza românilor*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.